

II.

Den herredsvise Undersøgelse og Kortlægning af samtlige de Oldtidsmindesmærker, der endnu er til Stede, eller hvis Plads kan paavises, tjener, som det tidligere er fremført, som Grundlag for Studiet af Oldtidens Bebyggelsesforhold. Ved dette Arbejde har Opmærksomheden ligesom i de to foregaaende Aar fortrinsvis været rettet paa de for Museet tidligere kun meget ufuldstændigt kendte sønderjydske Landsdele. Arbejdet er her foregaaet over vidt forskellige Strækninger; paa Als, i Sundeved og tilgrænsende Egne, i Midtlandet og mod Vest, i Tønder Amt.

Paa Als undersøgte ved Underinspektør, Dr. K. Friis Johansen Hagenbjerg og Oksbøl Sogne med et Resultat af i alt 174 arkæologiske Punkter. Kun faa Mindesmærker er endnu vel bevarede; i Brandsbøl Skov ligger saaledes 6 Langdysser, ved Vejen fra Brandsbøl Skov til Stevning smukke Rundhøje og i Hagenbjerg Skov 2 Langdysser. Oftest er der kun levnet ringe Spor af de talrige Høje, som tidligere fandtes. Overvejende synes disse at have hidrørt fra Stenalderen og at have omsluttet Stenkamre; dog kendes ogsaa nogle Fund fra Bronzealderen. Ligesom i de tilgrænsende, forud undersøgte Sogne erkendes gennem Fordelingen af Oldtidsmindesmærker i Terrænet en gammel Kystbebyggelse langs Østersøen, ligesom ogsaa gamle Færdselsveje hist og her kan spores.

Underinspektør, Dr. J. Brøndsted undersøgte en Del af Ullerup Sogn, endvidere Varnæs, Felsted, Asbøl og Ringenæs Sogne, tilsammen Omraadet mellem Sundeved og det egentlige Østland. Af de ca. 200 arkæologiske Punkter, der paavistes — overvejende overpløjede Høje — fandtes de fleste henimod Kysterne, færre i Midtlandet. Hovedmængden stammer antagelig fra Bronzealderen. En smuk sammenhængende Høj række har her fulgt Lavningen om Blans Aa og Kajbæk. I Skovene Nord og Vest for Graasten ses endnu ca. 15 til Dels anselige Høje. Ligeledes har der i dette Terræn fordem ligget et ikke helt ringe Antal Stenmindesmærker, i Skovene Vest for Graasten saaledes mindst 8 Langdysser og 5 Runddysser. Den fredlyste Langdysser i Varnæs Tyk er en af de anseeligste i Sønderjylland.

I Midtlandet undersøgte Bjolderup, Uge og Ensted af Underinspektør H. C. Broholm, med et Udbytte af i alt ca. 130 arkæologiske Punkter, overvejende fra Bronzealderen. I Ensted Sogn kunde dog en forholdsvis tæt Stenalderbebyggelse endnu paavises. Af 25 Punkter her var 11 fra Stenalderen, nemlig 10 Dysser og 1 Jættestue.

Endelig fortsatte Inspektør Th. Thomsen den i 1920 paabegyndte Undersøgelse i Tønder Amt, i Sognene Højer, Daler, Møgeltønder, Visby og Brede. Desværre viste ogsaa her Fjernelsen af Mindesmærker sig at være ret fremskredet. Dog synes denne Egn i Oldtiden at have været forholdsvis svagt bebygget; kun 90 Punkter paavistes, og Fund kendes kun i ringe Tal. Mest synes Bebyggelsen at have samlet sig omkring Daler samt mellem Harris og Brede. Ogsaa Fund fra Jernalderen er her faatallige, men i hvert Fald Guldhornsfundene i Gallehus kunde tyde paa, at dette Sted i Oldtiden havde Betydning.

Udenfor de sønderjydske Landsdele er Undersøgelser foretaget paa Mors, ved Underinspektør, Dr. G. Hatt. I 6 af Sønder Herreds Sogne kortlagdes i alt 340 Punkter. Hovedmængden er Rundhøje, der ikke sjældent samler sig i større eller mindre Grupper, saaledes „Movtrup Høje“ i Blidstrup Sogn. Mest hidrører Højene fra Bronzealderen, som dette fremgaar af de Underretninger om Fund, der kunde samles. Imidlertid er det gennem Undersøgelsen blevet kendeligt, at Stenalderen, navnlig dens sidste Afsnit, har været stærkere repræsenteret end hidtil antaget. Den ældre Stenalder og Oldtidens sidste Tidsafsnit spores derimod her kun svagt.

III.

To af de ved Museets Udgravninger i 1921 fremdragne Fund er af en Art og Betydning, der vil sikre dem Plads ikke alene i dansk, men ogsaa i almen-europæisk arkæologisk Litteratur. Det ene hidrører fra Egtved Nordvest for Kolding. I en overpløjet Høj blotlagdes en af en udhulet Egestamme dannet Kiste, som ved at aabnes paa Stedet viste sig at rumme et velbevaret Gravgoods fra den ældre Bronzealder. For at kunne optage og studere dette under gunstigste mulige Forhold lod Museet Egekisten med Indholdet ganske urørt føre til København, og her saas det, at den gravlagte var en ung Kvinde, som hvilede paaklædt paa en over Kistens Bund bredt Kohud. Overkroppen dækkedes af en ulden Trøje; om Lænderne var viklet et ejendommeligt, kort, uldent Frynseskørt, og Fødderne var omsvøbte med uldne Tøjstykker, sammenfoldede til en Art Sandal. I øvrigt indeholdt Kisten foruden nogle Smykkegenstande et stort, uldent Tæppe og en Træspond, hvori